

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja nižanja cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrti-stopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Andrašijeva rudeča knjiga.

Naša avstrijska ustavnost, ves konstitucionalizem je kakor znano čudna stvar. Marsikaj, kakor državljanska svoboda in pravo sovladanje ljudstva je samo na papirji. Sicer pa imamo še velik cof in včasih menda ka-li ne bi bilo zamere soditi, da smo do prave in cele ustavnosti še neizmerno daleč. Vse kar se nam kaže je nova oblika; zrno pak je še staro, absolutistično vladanje in nazori hanoveranskega ministra o omejeni pameti podložnikov. To vse vidimo tudi iz „rudeče knjige“, katero je grof Andraš minister vnanjih zadev delegacijam predložil. V tej knjigi bi imel minister ljudskemu zastopu račun dati o svoji politiki, kakor ga angleško ministerstvo daje angleškemu parlamentu v svoji „plavi knjigi.“ A tu vidimo, da se pri nas posnemlje oblika, bitna stvar pa se z nemar pušča. Knjiga ima 64 aktov ali spisov. Ali vsi o stvareh govore, ki nas Avstrijce prav za prav neizmerno malo brigajo: o lavrijanskem vprašanji (italijanski in francoski podvzetniki se pulijo z grško vlado za nek rudnik), o poslanji avstrijskega zastopnika v daljno nevažno Perzijo, pa o francoski colnini na surovine. To, to je vse!

Kakor da se lansko leto v vnanji politiki ne bi bilo prav nič zgodilo. V Berlinu so imeli trije cesarji in njih ministri shod. Ves svet je pozorno gledal in ugibal, kaj se je tam in ali se je sploh kaj ukrepalo o osodi narodov. O tem naj bi bil minister ljudski zastop podučil, a tega nij storil ni z eno črto. — Dalje, spomnimo se vpitja na Srbijo, zagriznenega žuganja magjarskih časopisov in žuganja, da bode konzul Kalaj v Belgradu svoje mesto pustil, sovražno držanje

Avstrije do Srbije ob času nastopanja kneza Milana na vlado. A o vsem tem in o koracih naše diplomacije v iztoku sploh molči rudeča knjiga. — V Španiji je nastala republika, vsi narodi Špancem privoščijo, da bi došli do reda in svobode, a Avstrija španjske republike nij priznala in Andraš z nobeno besedo te stvari ne omeni. Ravno tako se molči o vseh drugih vprašanjih, ki imajo zares kaj važnosti v sebi. Govori se samo o malostih in nevažnostih.

Pa z vsem tem so delegacije menda prav zadovoljne, avstrijska in magjarska. Poslednja more biti, saj je magyar ember tisti, ki je za monarhijo delal. Avstrijska, ali bolje, cislejtanska delegacija je pa, ker je iz nemške ustavoverne večine obstoječa, preveč prisiljena in uprežena na poklone in pokornost Magjarom. Ti morajo res ponosni biti, če vidijo, kako ne samo v notranji politiki odločujejo, nego tudi v vnanji njih človek Švaba za nos vodi in mu kakor Hamlet Poloniusu z vspehom dokazuje, da je megla prav zdaj kamela, zdaj podlasica, kar ravno Magjar hoče.

Ogerski Slovenci.

Pod naslovom „šole ogerskih Slovencev“ je prinesel „Slovenski učitelj“ članek o tem med nami premalo poznanem in premalo vzbujevanem in duševno skoro nič podpiranem, zdaj pod magjarsko vlado zdihujočem, skoraj popolnem nezavednem delu našega slovenskega naroda. Članek se glasi:

Število ogerskih Slovencev je okolo 55.000. Spadajo pod tri okraje: sv. Gotthard, Soboto in Doljno Lendovo, stanovaje v sto trinpetdesetih čisto slovenskih, in ne-

katerih pomešanih vaseh železnogradske in salaške županije. Nad 40.000 jih je katoličanov, razdeljenih v osem najst far ali plebanij in tri dekanije; drugi so luterani, — edini slovenske krvi, — razdeljeni v četiri plebanije. Pri vsaki fari so doshmal šolo imeli in zraven je životarilo še pet občinskih šol.

Šole katoličanov bile so v Gornji Lendovi, Nedelji, Cankovi, Martijancih, Soboti, Pertoči, Pečarovcih, Tišini, pri sv. Jurji in sv. Bedeniki; v Doljnem Siniku, Gornjem Siniku, v Dolenjcih, Štefanovcih; v Bogojini, Turnišči, Belotincih, Crenslavcih; slednjič (občinske) v Adrijancih, Ižakovcih, v Bistrici, Gomilici, Poljani.

Šole luteranov so pri njih molitvenicah v Pučincih, Bodoncih, Križevcih in Petrovcih. —

Oziroma šol katolikov poroča šematizem vladikovine Sabarije, da obiskuje osemnajst farnih in pet občinskih šol skupaj 3200 slovenskih otrok, — tedaj na tisoč prebivalcev osemdeset šolarjev, — gotovo za polovico premalo. Le tri šole, v Soboti, Cankovci in Belotincih imele so po dva učitelja, druge po enega. Tretjina jih je štajercev, katere je skrb za vsakdanji kruhek gnala čez Muro; med drugimi je par Madjarov, ki le za silo lomijo Slovenščino. Stan luteranskih šol je še slabši. — To je pregled dosedanjih šol. A vlada namerava vpeljati v teh slovenskih pokrajinah precej novih šol, brez ozira na veroizpovedanje. V kratkem se bo začela nova štirirazredna šola v središču Prekmurcev — v Soboti; potem občinske šole v Kuzmi, Bakovcih, Grlincih, Ganjičanih, Tešanovcih, Seli, Tokovcih, Vučji gomili, Andrejcih, Slaveči, Vidoncih, Čepincih in

Listek.

Odgoji slovenske mladine.

„Če bode v kakem sreči kal rodilo
In ne na pusti skali oglušilo:
So spolneno najslajše želje moje.“

Tako je pel slaven pesnik, kojega besede si mora vsak gojitelj globoko v srce vpisati. Gojitelj rečem, ker njemu je izročena največja dragocenost staršev — nežna mladina — bodoči naši potomci, ki bodo za mili naš narod ali hrabro stali, ali ga pa prepustiti morali krempljem naših protivnikov, kateri mu le propad želé. Da bi pa prihodnje Slovane ne zadela ta britka osoda, zato je negibno potrebno, da bi se otrokom ljubezen do našega naroda že zgodaj usrečila, da postanejo neustrašeni brambovi slovenskih pravic in napredka. — Kako se pa vzbujajo dan denes narodna čutila v naši mladini, naj si bo pri domači ali šolski odgoji? — Veliko pregreškov se stori na znanstvenem polji;

a nikjer se ne nahajajo tako žalostni nasledki pregreh, kakor pri odgoji naše slovenske mladine. Kajti okostena mlačnost v tem oziru ne škoduje samo enemu kraju, temuč vsemu Slovanstvu. — Znano nam je, da očetova hiša še ne izvršuje svojega naloge v pravem duhu, ker je ali nezmožna, ali pa neče vseh svojih moči za občno omiko naših otrok vložiti. Vendar bi se lahko vsa zamuda uravnala in na pravi pot devala, ako bi sedanja šola narodoljubje v naši mladini krepkeje vzbujala, ter nji lepoto in vrednost jezika slovenskih mater v krasnejih barvah načrtala, kot do sedaj. — Ali skušnja prežalostna nam pravi, da se po večini krajev ta najvažnejši predmet brezvestno opravlja, — še celo zanemarlja, — in tako se otrok poprime malomarnost za blagostanje in dobro domovine. Iz mladine se izredijo le mečkavci, katerim v poznejšem življenji vsakateri veter ugodno pihlja. — In kje bi našel odgojitelj boljši pribežališče in počitje pri

nezgodnih napastih življenja, kateri tolikokrat njegovo stanje kalijo, kot v čvrsto krepčalnem izvirku, kateri večno nevsahljiv v vrsticah naših blagih pisateljev kipi. —

K svoji največji nedovoljnosti sem mnogokrat že slišal, kako se v naših slovenskih hišah in učilnicah mladina muči z učbo nerazumljivih nemških pesmic od raznih pisateljev, in kako se ji ubija še celo zgodovina v ovem jeziku, kateri otroku vsak uk na pamet greni ter mu veselje in pravo sočutje do svojega naroda odjemlje. — Takim otrokom je domovinski krasnobarvni vrt zaklenjen; odprto jim je le drugo polje, neznana livada, na koji si svojih iger radostno izvrševati ne upajo. In to so potem naši odpadniki, — na slovenski zemlji izrejeni „Nemci.“ — Nij stanu, kateri bi toliko veselja terjal, kot stan odgojiteljev — učiteljev, ker skrb, prizadetje in ednoobrazni dnevni čin, ako nij protitežja, le ohlapljivost rodi, katera pa nikdar vidna biti ne sme, ako

Markovcih. — Ako se tedaj namera vladna uresniči, dobijo Prekmurci k sedanjim 27tim šolam še 14 novih, skupaj po takem **41 šol**.

Treba je zdaj, izreči še nekatere misli o šolah in šolstvu ogerskih Slovencev. Zdi se mi ti naši bratje podobni Robinsonu, pregnanemu po sovražnem viharji na neznani otok. Zapuščeni in zanemarjeni so od vsega sveta, njihov položaj da se povedati z besedami: hlapčestvo, revščina, nevednost. Nij ga rekel bi, rodoljuba med njimi, ki bi vzvišen po izobraževanju in pogumnosti deloval za njih napredek v omiki in blagostanji.

Kaj bi se dalo tedaj o njih šolstvu vselega reči? Še hujše, ko na Štajerce in Korošce nemčurstvo, pritiska na njih ošabno madjaronstvo. Izrecimo sodbo le o nekaterih glavnih napakah.

Prva in glavna napaka je dosehdob bila pri vladni, katera je imela oči le za višje in srednje, a ne za ljudske šole, da-si so podlaga onih; vladna skrb je šla k večjemu na to, rabiti šolo za deklo k potujenju naroda — in k zaviranju narodne zavesti. Ona je zakrivila z večem vse sledeče napake, katerih

druga je bila pri učiteljih. V oddaljnem Sombotelji imeli so pripravnišče vsi narodi te vladikovine: Slovenci, Hrvatje, Nemci in Madjari, — se vé da le v barbarški madjarščini in po madjarskem kopitu. Kar se jim je tukaj vcepalo, bilo je dosti premalo, in še to enostransko; od tod njih nadutost tujega, narodu neprijaznega duha. Nij tudi ne svetna, ne duhovna oblast skrbela, odgojiti si učiteljev v primernem številu, in šole hirale so že od nekdaj na tem pomankanju. Kako bi mogel človek v župnijah, ki štejejo po več tisoč prebivalcev, eden sam opravljati — zraven službe organista in cerkovnika — v redu prevažni posel učiteljstva? Mislili bi, da bo vlada sedaj, ako jej je mar za povzdigo narodove omike, najprej priskrbela na stare že obstoječe šole dobro izobraženih učiteljev, in to v zadostnem številu — toda žalostna zmeta! Gre poprej štirinajst novih šol staviti — in nema za nje ne enega učitelja! Bojimo se, da namerava privabiti, ker slovenskih nij, trdih Madjarov sem, — in tako bi narod v prihodnje čakali še slabši dnevi od preteklih.

Tretja napaka so knjige. Oziroma teh smemo reči, da še svet veče abotnosti videl nij od one, ki se godi pri Prekmurcih.

njih delo srečen izid imeti želi. Katero pa je tisto protitežje, s kojim si odgojitelj počitek in moč za novo delo pridobi? —

Naj bi spisi blagih mož našega naroda učitelja slovenske mladine navdušile, svoj nalog z veseljem izvrševati, oni ga naj čez vsakdanjost povzdigajo in vestno kličejo, kaj narod od mladine in učiteljev pričakuje. Nadalje ga naj spisi naših pisateljev pred oskosrčno sebičnostjo in pobito enoločnostjo varujejo, naj ga vežejo na skupnost, da trpljenje in veselje, skrb in prizadetje svojega naroda živo čuti. Zatorej pa ostane neovržljiva resnica, da slovenski učitelj, ako si prokletstva na svojo gomilo ne želi, naj srca naše slovenske mladine za narod čuječe drami, ter mladini vsadi seme vseh slovstvenih reči, oskrbljuje nježen kal, iz kojega bode čvrsti sad prirastel v veselje vsega Slovenstva.

O. Cizelj, učitelj.

V Šoštanji, 8. aprila 1873.

Veja so oni krepke slovenske lipe, — ljudje so naše krvi in naše govorice, slišijo tedaj duševni zakladi našega naroda njim kakor nam, pravico imajo po Bogu — po naravi — po zdravi pameti do vsega našega slovstva in naših knjig; in premalo število jih tudi je, da bi se kedaj mogli svoje slovstvo priskrbeti. Toda ošabni Madjari in odpadniki stavijo med nami in njimi kitajski zid, — prepovedajo jim naše šolske knjige, prepovedajo jim v našem pravopisu in v pravilni slovenščini tiskane knjige rabiti; dali so jim marveč nekaj malo šolskih in molitvenih knjig v ogrsko-slovenskem narečji — in (žujte!) v **madjar-skem** pravopisu v roke, — in te so vsa njihova literatura; — čez te njih vednost segati ne sme!

Eno knjigo, katero se je drznil Štajerc G. Murkovič, edin rodoljuben in vrlo izobražen učitelj (v Belotincih) spisati v pravilni pisavi, pregnali so Magjari in izdajice pokveke hitro iz šole. In take — v Evropi edine — neumnosti in v nebovpijoče krivice delajo se zgolj v strahopezljivosti pred **panslavizmom**! V vsakem našem abecedniku, v vsaki Mohorjovi in Matični knjigi tiči krdelo Rusov! Nebi se človek, katerega luna ne trka, takim slepim otročjim domišljijam smijal? — O mi vemo, kam vi merite; — odtrgati nam zdravo vejo želite — toda spodletelo vam bo! —

Četrta napaka bil je dosihdob nered pri šolah. Malokdo pošiljal je deco čez dve leti v nje, mnogi le po zimi; cele mesece v obletji je pa tu pa tam prenehal uk. Nij ga bilo, ki bi narodu polagal na srce potrebo uka — na nekih plebanijah tudi duhovniki nijso, rekel bi nikdar obiskovali šole; tedaj nobenega nadzorništva, nobene spodbuje, nobene podpore učitelju. Je-li bode v tem nova postava uglasila boljšo pot? —

Za peto napako omenimo pomanjkanje sposobnih šolskih hiš. Imeli so tu pa tam revne male niske lesene bajte; a v tem zdaj kaže na boljše. Za napako je še omeniti zares revni dohodek učiteljev, a tudi v tem se bo, kakor pri nas v prihodnje precej poboljšalo. Dobijo odsihmal podučitelji po 300 fl. in učitelji višje!

Šesto napako naposled imenujemo to — da smo vsi drugi Slovenci dosihmal za naše prekmurske brate marali premalo! Mi, ki nas je drobno številce, bi ne smeli pozabiti ne na eno slovensko vez, tujcem v pogubo pustiti ene rodovine. Pokažimo jim enkrat svoje zaklade! Privabimo jih radi čez mejo k sebi! Raztresimo jim obilne predsodke, v katerih so vjeti! Pomagajmo jim pretrgati spono sužnosti, v katere jih je tuje samosilstvo zakovalo! — In vi učitelji narodnjaki, — žrtvujte kdor je srčen, par let; učiteljev našim bratom manjka, — povzdignite jim šole, in Muri in kitajskemu zidu kljubu — naši bodo ostali!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 10. aprila.

Poljski državni poslanci so potrdili, da so sprejeli od predsedništva državnega zbora poziv, udeležiti se pri njih. Poslali so ta potrjenja predsedniku, brez da bi se izgovarjali, zakaj da ne pridejo v državni zbor. Tedaj je gotovo, da so definitivno izstopili iz zbora. Poslanska zbornica bode v prvi

seji po praznikih izrekla, da so poljski poslanci zgubili svoje mandate. „Dzennik poljski“ je bil konfisciran zaradi članka o sankcioniranji volilne reforme. „Gazeta narodowa“ pravi, da je volilna reforma predigra avstrijskega ponižanja, enako bitkam pri Solferini, Sadovi in Sedanu.

Za **Gališko** bode po „Gaz. nar.“ Ziemiakowski, znani poljski poslanec, imenovan za ministra brez portfelja. V vladnih krogih je bilo neki že ob času nazočosti Goluhovskega na Dunaji skleneno, za Gališko posebnega ministra imenovati. Iz početka je bil za to mesto Ziblikievicz namenjen; po svojem izstopu iz državnega zbora pa je nemogoč postal. „N. F. P.“ pa trdi, da se v vladnih krogih nikakor ne misli na imenovanje poljskega ministra.

Tudi na **Tiroljskem** se konservativna stranka pripravlja na predstoječe volitve v direktni državni zbor. „N. T. St.“, organ te stranke priznava, da je volilna reforma po sankcioniranji veljavna postava, s katero se mora računati. Ker nij znano, kedaj se bodo direktne volitve razpisale, bi svoje dolžnosti ne dopolnovali, ko bi mirno čakali. Treba je že zdaj skrbeti, da v odločilni uri vsi naši stopijo složno na volišče.

Na **Češkem** vlada še vedno liste konfiskuje, izvoljene načelnike okrajnih zastopov ne potrjuje itd. Sodba višje deželne sodnije, po kateri je Skrejšovsky za krivega spoznan, skuša dokazati, da je zatoženec visoki čar ogoljufal. „Politik“ je vsled te razsodbe natisnila iste ministerske telegrame glede te pravde, o katerih smo že enkrat govorili. Policija pa je konfiskovala dotični list.

Vnanje države.

Srbski časopis „Iztok“ misli, da je čas rešitve orientalskega vprašanja blizu ter odgovarja znanemu članku v avgsburški „Allgemeine“ o koaliciji turško-angleško-avstrijsko-pruski proti Rusiji, da je ta koalicija nemogoča. Če bi pa bila mogoča, potem bi se jej morala po naravi stvari nasproti postaviti koalicija rusko-amerikanska-francoska in vzhodnih Slovanov, katera bi bila močnejša.

Francoska narodna skupščina je odložila zborovanje do 19. maja, potem, ko je v ponedeljek še sprejela s 578 glasovi proti 34tim nasvete odseka zaradi odškodovanja mesta Pariza in poškodovanih okrajev, s popravkom, da mesto Pariz dobi 140 milijonov frankov, kakor je to nasvetoval odsek, okrajine pa mesto 110 nasvetovanih 120 milijonov. — Vsled obnašanja vlade pri razpravljanji nove organizacije mesta Lijona so se republikanci francoski obrnili od vlade proč. Gambettovi organ République Française pravi: „Program naš je: razpust narodne skupščine takoj po odhodu Prusov, splošno volilno pravo, pomirjevalna politika, to je, amnestija in konec obsednega stanja, ter upor proti vsem reakcionarnim postavam, katere bi nam razidoča se narodna skupščina v zadnjih trenutkih še rada napravila. Republikanci morajo vsacega kandidata zanihati, ki tega programa ne sprejme.“ Pa tudi monarhisti so Thierovega vednega omahovanja siti, kar je razvidno iz tega, da so volili za predsednika Buffeta, akoravno jim je vlada pomagala prikratiti samostojnost njim tolikanj zoprnega mesta Lijona. Republikanci pa se bodo za reakcionarno postopanje vlade v tej zadevi maščevali s tem, da bodo lijonskega župana Barodeta postavili za kandidata pri dopolnilnih volitvah v Parizu, kjer namerava kandidirati minister Remusat.

Nij dvombe, da bode **pruska** gospod-ska zbornica sedaj sprejela znane postave, ki določujejo cerkveni oblasti ožje meje. Knez Bismarck jo je v predzadnji seji tako obdelal, da je visokim gospodom srce popolnem upalo. S 36 glasovi večine je bil vsled tega sprejet Bernatov predlog, da se omenjene postave vzamejo komisiji, ter diskutirajo takoj v zbornici. Vladi se mudi, da skrajša pravico zborovanja, ker se boji, da sicer po novih volitvah pride v zbor večina opozicijo-

nalcev. Da ima uzroke za to, se vidi iz tega, da so pri vseh dopolnilnih volitvah v Brenji voljeni bili sami vladni nasprotniki. Toraj le urno! — Južni Nemci niso zadovoljni s konferencijo pravosodnih nemških ministrov, ki je bila te dni v Berlinu, ker se boje, da jim prikrati potem pruska vlada še bolj ostanke njihove samostalnosti, ter upelje tudi v tej zadevi svoje nasilje. Poslanci bavarske, virtemberške in saksonske vlade so se vsled tega pri konferenciji protivili pruskim nasvetom, ter hočejo obdržati kot najvišjo instanco svoje deželne sodnije. Prusija bode morala vsled tega svoje nakane za nekaj časa odložiti.

V **italijanskem** parlamentu je ministerstvo Lanza zmagalo zopet pri novem diskutiranju zaradi davka od mlinov. Akoravno ta davek v Italiji nij priljubljen, ter je bil leta 1869 z večino le 17 glasov od državnega zbora potrjen, donato sedaj že do 70 milijonov frankov na leto. Nasprotniki vlade niso vedeli ničesar nasvetovati, kar bi to znatno pomnoževanje državnih dohodkov v proračunu nadomestilo. Zato je bil davek vnovič potrjen s 30 glasovi večine. Ministerstvo Lanza tedaj jako trdno stoji. — Sv. oče papež so baje jako nevarno zboleli.

V **angleškem** parlamentu je vlada predlagala v ponedeljek proračun za leto 1873/74. Dohodki iznašajo 76,617.000 funtov šterlingov, stroški pa 71,881.000 funtov šterl. Vlada predlaga, da bi se odškodovanje Amerikancem zaradi škode po „Alabama“ napravljene plačalo na pol iz ostanka, za drugo polovico pa bi se napravilo papirnatega denarja. Vlada predlaga dalje znižanje cola od sladkorja za polovico od 8. maja naprej, znižanje davka od dohodkov, in odpravo davka od moških poslov v hotelih. Potem bi dohodki presegali stroške še za 291,000 funtov šterlingov. Ostanek od lanskega leta iznaša 5,984,770 f. št. Poročilo to kaže, da so angleške finance v dobrem stanju, in je bilo ugodno sprejeto.

Dopisi.

Iz srednje Ipave 8. aprila [Izv. dop.] (Razpor in sedanji položaj na Goriškem.) Minolo je v večnost že tri mesece od kar se mej našimi goriškimi brati razpor seje. Ta krivi po „Glasovcih“ vzbujeni čin nas bode menda dolgo časa skelet ter nam bode kakor krvopijavica vso krv iz nas posesal, da postanemo suhi in medli kakor „petek v postu“. Ali bi ne bilo že dovolj tega kavsanja „Glasovega“? Menim, da bi bilo prav po božje in človeške postavi, da bi bil enkrat en konec! Da se vedno razpor neti in podpihuje, je menda hrepenenje po časti in tista salamenska neozdravljiva kuga, materijalnost — kriva. Ker bodo stolice za deželni in državni sabor bržkone kmalu prazne, treba je podvzati se, da se ne zamudi; zato se je osnovala kovačnica „Gorica“, za moše koji bodo meh gonili, se bode že skrbelo; za 5 kebrov lahko na mesec vsakdo goni. — Da so se ravno zdaj na goriškem dve stranki pokazali, je strašna krivda, in za nas goriške Slovence reč pogubljiva, kajti gotovo nas v razdvojenji sovražni moloh požre, in prav lahko zdaj ko je celo volilna reforma od cesarja sankcionirana. To bode dajalo našim nasprotnikom pri novih volitvah pogum, da sijajnejše zaradi naše discipline in nesloge zmagajo, kajti stali bodo v svoji falangi zedinjeni, mi pa bomo držali kravo, eni za roge drugi za rep, tako da nas na zadnje od sebe bacne ter na tla telebi, da bodo nasprotniki lepše na tleh teptali, suvali, ter čez nas gospodarili in nam dajali kar od njihove mize pade. Evo sad sedajnega razpora!

Da se je osnovala ravno zdaj „Gorica“ pod kolovodjem Dr. Tonkljem, je razvidno „kam pes tace moli“. Po načrtu volilne reforme vdobimo mi 3 tretjine Slovencev prama eni tretjini Lahov, 1 poslanca, Lah pa 3!! in ako vdobimo namesto Černeta ali katerega drugega dr. Tonklja, je ravno toliko, kakor da bi nas šli štirje Lah v Beč zagovarjat. Naša skrb, edina skrb goriških Slovencev bi mogla biti, da bi nas šel prihodnjič dr. Lavrič v Beč zagovarjat, kajti on ne pozna materijalnosti, to je, se ne da podkupiti, narod mu je ljub in drag in smemo ga imenovati mučenika Slovencev na Goriškem. Non decet talem virum inornatum videri.

Iz Novega mesta 9. aprila [Izv. dop.] Nevredno je pisati in neslano že brati opetovana poročila o nekaterih pritlikovskih „junkerih“, ki svojimi „špigelfeltarijami“, nekaj časa sem skrunijo, dražijo pa tudi dobrovoljijo naše slovensko mešnice. Ali ker je slov. časništvu tudi naloga, da našim sovražnikom krinke trga z obraza in slovenskemu občinstvu objavlja njih perfidije, in ker dopisi posebno budé naše nemškutarje, naj ima „Slov. Nar.“ še takrat potrpljenje. Pozneje hočemo kolikor mogoče molčati o tej zadevi.

Razumi se, da potrditev volilne reforme je zlasti enemu tukajšnjih jezdecov ustavovstva podala povoljno priliko, da bi skazeval se z demonstracijami. Vse mesto naj bi na cvetno nedeljo večer žarilo se v svitlobi, in vsi meščanje naj bi od radosti valjali se po ulicah, kričali „hoch!“ in prepevali „Wacht am Rhein“ — po njegovi volji.

Ali bog že skrbi, da drevesa ne rasto v nebesa. Ustavoverska deputacija, ki je k mestnemu odboru prišla z ljubeznjivo težnjo, da bi on hotel povoditi večerno razsvitlavo, morala je z dolgim nosom izvedeti, da v Novem mestu so gospodarji dozda še Slovenci, ki imajo prekleto malo razloga in volje volilni reformi na slavo paliti drage sveče. Dalje je general, ki je te dni tukaj nadzoroval vojniške vaje, javno pred nazočim občinstvom pokregal nekatere častnike, češ, da naj rajši bolj brigajo se za dobro izurjevanje vojakov, kakor za politične prepire po krčmah, radi česar se imenujejo po časnikih. In po tem takem je tudi kategorično prepovedal jim udeleževati se namenjenega ustavoverskega slavljenja volilne reforme. Tudi društvu čitalnice so ustavoverci poslali povabilo na dotično udeleževanje. Ali se to ne pravi dražiti in hujskati? Saj vendar vemo, da oni bi prvi iskali paragrafov, ako bi čitalnica le najmenj doticala se njim nepovoljnih vprašanj o politiki.

Po takih fijaskah so morali ustavoverci tedaj drugam zastaviti svoje trombe. Pred nekaterimi s teško silo skupaj z bobnanimi političnimi siromaki in zlasti c. k. uradniki, je Leitmeier potem na cvetno nedeljo o pol dne pognal svoj slavnostni govor na vol. reformo. Poveljavši najpoprej vol. reforme neizmerni blagor(?) za vse avstrijske narode in govorivši za spravo med strankami, rekel je nazadnje: „Izraževaje denes svoje veselje pa nečemo češ zaničljivo triumfovati nad premaganimi nasprotniki. Mi nismo Slovanom sovražniki! Mi priznavamo, da oni imajo velikansko prihodnost, da ta je njihova; ali zdaj imajo še duševni zavoj na očeh, da ne vidijo svoje sreče.“

Po tem modrovanji je zavpil „hoch!“, potlej „živio!“ in nekateri poslušalci ravno tako. Ob enem ste dve nedolžni „jungfravi“ kateri pač ne morete še imeti nobenega pojma o prevažnem pomenu vol. reforme, kateri je pa se vé da mikalo ministrirati v belih oblekah in z vencem na glavi v pričo nekaterih mladih, nadpolnih uradnikov — povzdignili ste venec in „das Gebäude wurde gekrönt“. In voščili so si dober tek, potem pa šli kosit.

Med tem pa mi, g. dr. L., sine ira et studio poprimemo za besedo. Vi gospod dohtar ste res prav hvalevredno priučili se slovenskega jezika, pač ne iz ljubezni do njega, ampak ker vas veseli med Slovenci služiti si kruha. Dalje znate tako zvite fraze lomiti o „spravi“, da vam priprost človek res utegne verjeti, da ste prav pošena duša, kakor rekamo mi.

Vi in vaše sorte ljudje niste sovražniki Slovanom? Bogme, ne verjamemo, da vi bi bili res tako neumni, da ne bi vedeli, da podlaga, na kateri je osnovana volilna reforma, da tista je vendar krivična Slovanom, da tista namerava le nemške, ustavoverne stranke gospodstvo nad nami Slovani. Saj nam je to med drugimi federalističnimi listi dobro razložil in dokazal tudi „Slov. Narod“, katerega prav pazljivo prebirate. Za tega delj je med nami in vami sprava na taki podlagi čisto nemogoča — Slovani smo svobodoljubni, mi smo prijatelji ustave, toda pravične! Kako bi torej mi navduševali se za tak čin sovražne nam stranke?

Pa porečete: mi navajamo vse sè svojega političnega stališča. Čujte tedaj, kaj hiperustavoverna dunajska „Morgenpost“ piše pod naslovom: „Wien und die Wahlreform.“ Ona piše po besedah: „Zakaj se dunajske biši v ti uri ne blišče v svitlobi? Zakaj občinstvo radostno ne raja po ulicah? Vi vrhnjaki ustavoverne stranke, vam je pač lahko veseliti se zmage! Vi ste od leta 1861 sèm pa premalo kazali, da more ustava najbolj pospeševati blagor in srečo narodovo! Pač ste prav zvesto delali za gradenje železnic in utemeljevanje akcijskih društev, da ste ž njimi sami sebi polnili žepe, ali popolnem pa ste zanemarjali prevažno polje narodnega gospodarstva! Dajte na dnevni red vaših posvetovanj enkrat postaviti tudi vprašanja, ki naj bodo povajala blagor nižjih stanov, manjših obrtnikov, malomeščanov in maloposestnikov, da bodele tem olajšali davk, potlej — bodemo volilno reformo slavili tudi mi z vami vred.“

Tako trezni Dunajčanje. Novomesto, to se vé, Novomesto pa bi imelo uzrokov z godbo, vriskanjem in popijanjem obhajati volilno reformo, kakor ste to počenjali vi?

Nikar se ne varajte! Godba, katera je v nedeljo večer po mestnih ulicah volilni reformi na povišanje berlizgala „Höher Peter“ (— recte Leitmeier), tista je le vas stala nekaj goldinarjev, v nas nij budila drugega čuta nego pomilovanja vašega publega enostranstva. Enako vaše besedovanje, s katerim ste pri večerni pojedini mlatili prazno slamo, niso imeli drugega vspeha, nego da ste nekaterim svojim v postnem času že dolgočasujočim se ljudem dali priliko nasmijati se do sitega. Ako si ustavoverci še tako nam sovražno vol. reformo izmislite in doboste potrjeno za proslavljevanje, mi Slovani vendar še ostanemo. In to vam velja dobro zapomniti si. Zakaj, kakor sami priznavate in, hvala

Bogu! tudi mi kaj dobro vemo: Slovani imamo prihodnost — velikansko, in kaj ko bi vas potem opominjali na krivice, katere se nam v imenu zlasti nemške kulture godé skoraj že tisoč let? —

Domače stvari.

— (Na ljubljanski gimnaziji) se med mladino ponuja nek časopis „Walhalla“, pisan v popolno prusko-nemškem političnem duhu.

— (Slovenski poslanec Herman) se bode — kakor se nam piše — 14. t. m. nekaterim svojih volilcev v Slovenskih Goricah predstavil.

— (Požar v gozdu.) Za vasjo Preska je nek dečko hotel v gozdu Lovrenca Kalčiča iz Medvod jajca kuhati. Zažgalo se je listje in gozd začel goreti. Preščanje so pritekli in potepli požar, da nij dalje segal. Škode je samo za kacic 100 gld.

— (Iz Poličan) se nam piše: V četrtek 3. aprila so pogorela poslopja Martina Žerak-a pri sv. Ani v makolski fari. Ogenj se je tako hitro raznesel, da ničesa nij bilo mogoče rešiti. Kar pa je še žalostneje, pogoreli so tudi trije otročiči: Janez, 6 let star, Nežika, 3 leta stara in Marjeta 1 leto stara. Nesrečni lastnik nij bil zavarovan pri nobenem zavarovalnem društvu.

— (Iz Šoštanja) se nam piše 7. aprila: Včeraj je bil tukaj deželni živinozdravnik Klingar iz Gradca in podučeval o živinski kugi, katera se je na Gorenjskem bila prikazala. Meja proti Kranjskemu je za vso živino zaprta. Bog obvari, da bi se k nam zatrošala ta strašna bolezen; škoda bi bila neizmerna; ker se po vsem našem okraji dosti živine redi. — Naš občinski zastop je tudi sklenil, poroko nadvojvodinje Gizele praznovati in sicer z velikim obedom. — V bližnjih vinogradih smo še le nedavno s kopjo začeli. Kopači so letos dosti dražji mimo prejšnjih let. Dobivajo za celi dan po 50 kr., za pol dneva po 30 kr. in še kruha.

Narodno-gospodarske stvari.

— Dunajska razstava. Priprave za razstavo se kolikor mogoče požurijo, vendar je še toliko treba storiti, da do 1. maja nikakor ne more biti razstava uredjena. Prostor za razstavljenje mašin so se po državah razdelili in dobodo kvadratnih metrov: Amerika 1400, Angleška 5300, Francosko 3600, Švajca 3000, Italija 700, Belgija 3000, Holandija 180, Švedsko 3000, Dansko 200, Nemčija 10.000, Avstro-Ogersko 11.000, Rusija 1400.

Iz Kranjskega so se za razstavo omenjene stvari deloma že odposlale. Želeti bi bilo, da bi po končani razstavi se v Ljubljani napravila deželna razstava.

Dunajska borsa 10. aprila.

(Izvirno poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	70 gld. 30	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	72	60
1860 drž. posojilo	103	50

Tujci.

9. aprila.

Europa: Dr. Hoffer iz Gradca. — Baraz iz Senja. — Stoklin iz Trsta. Pri **Elefantu:** Soudek, Polak, Dietrich iz Dunaja. — Lautmann, Milesich iz Beljaka. — Donner iz Gorice. — Va enčič iz Bistrice. — gospa Hoffer iz Kamnika.

Pri **Maliči:** Hlašnik, Vidie, Novak iz Dunaja. — Cronnest iz Trsta. — Sore iz Vipave. — Ferrari iz Dunaja.

Akcije narodne banke . . .	954	—	—
Kreditne akcije	333	25	—
London	108	80	—
Napol.	8	69	—
C. k. cekini	—	—	—
Srebro	107	60	—

Štev. 185.

Razpis službe tajnika

pri županiji v **Dolini** blizu Trsta, v koperskim okraji z letno plačo 540 gld. a. v. Prosilci se imajo oglasiti pri županiji s pisanimi prošnjami in dotičnimi spričali, s krstnim listom do 24. t. m. (aprila), ter naznaniti popolno zmožnost slovenskega, nemškega in italijanskega jezika za uradovanje. Zraven plačila je tudi privatnega zaslužka. Dolina, 8. aprila 1873. (113—1)

Br. 346.

Razglas dražboprodaje.

Po zaključku zastupništva občinskega od 1. marca t. g. hoče bit v ovom občinskem glavarstvu dne 7. maja 1873 od 9. ure u jutro do poldne ustmena dražba za prodati naj bolje nudećemu 3 do 4000 rastjućih bukava u občinskoj šumi Lisina.

Ciena je od 16 novčič za četvornu (kubik) nogu okrugle mjere.

Stabla pod 8 palac u sredilju (pomjeru) nisu razumljene u ovoj prodaji.

Svakoj ponudbi mora biti priklopljena jamčevina od 2000 fr. a. v. i ostali uvjeti mogu se videti kod podpisanoga ureda u običnih urednih urah.

Glavarstvo občinsko v Kastvu

(105—3)

dne 2. aprila 1873.

Menjavnica

„Wiener Commissions-Bank“,

Schottenring Nr. 18,

razpošilja

dobitne liste (Bezugs-Scheine)

na sledeće razpisane gruče srećek, in se morejo te sestave iz tega razloga najkoristnišim prištevati, ker je vsakemu posestniku takšnega dobitnega lista mogoče, vse glavne in postranske dobitke sam zadeti in razen tega obresti 30 frankov v zlatu in 10. gld. v papirju uživati.

Gruča A. (16 ždrebanj na leto.)

Mesečni obroki à 10 gld. Po vložbi zadnjega obroka dobi vsak deležnik sledeće 4 srećke: 1 5perc. državno srećko po 100 gld. od 1. 1860. Glavni dobitek 300.000 gld., z odkupno premijo potegnene serije 400 gld. a. v.

1 3perc. c. turšk. državno srećko 400 frank. Glavni dobitek 600.000, 300.000 frankov gotovega zlata.

1 vojvod. Brunsviško srećko 20 tolarjev. Glavni dobitek 80.000 tolarjev brez vsakega pridržka.

1 Insbruško (tirolsko) srećko. Glavni dobitek 80.000 gld.

Gruča B. (13 ždrebanj na leto.)

Mesečni obroki à 6 gld. Po vložbi zadnjega obroka dobi vsak deležnik sledeće srećke: 1 3perc. c. turšk. državno srećko 400 frank. Glavni dobitek 600.000, 300.000 frankov gotovega zlata.

1 vojvod. Brunsviško srećko 20 tolarjev. Glavni dobitek 80.000 tolarjev brez vsakega pridržka.

Sachsen-Meiningska srećka. Glavni dobitek 45.000 gl., 15.000 južnonemške veljave.

Potem dobitne liste na peti del, 5perc. drž. srećke 1. 1860. Mesečni obroki à 6 gl.

Potem dobitne liste na cele državne srećke 1. 1864. Mesečni obroki à 10 gld.

Potem dobitne liste na pol državne srećke 1. 1864. Mesečni obroki à 4 gld.

Potem dobitne liste na pol ogerske srećke. Mesečni obroki à 3 gld.

Potem dobitne liste na Brunsviške srećke 20 tolarjev. Mesečni obroki à 2 gld.

Potem dobitne liste na Insbruške srećke. Mesečni obroki à 2 gld.

Razen tega prevzame borzna pisarnica in menjavnica „Wiener Commissions-Bank“ vse kakor koli imenovane bankine, menjicne in borzne opravila.

Potrjene menjice in priporočila se na vse velike mesta v Evropi in v Ameriki po najnižji ceni razpisavajo. — Naročila na tukajšnjem mestu in iz pokrajine se naglo, gotovo in natančno izvršujejo, in po borzni pisarnici nakupljene menjice in vrednosti se oziroma na vsakokratni položaj denarskega tržišča po najbolj dobrokupnih pogojih dajejo.

Opraviški prostori so vsak dan od 9. ure dopoldne do 6. ure zvečer brez prestanda odprti.

Vnanja naročila se natančno in tudi na povzetje izvršujejo. Zapisniki vzdigateg se po vsakem ždrebanji franko zastonj razpošiljajo. (80—12)

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Kallisch**, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—39)

Pričujoče ima čez tisoč bolnikov v ozdravljenji.